

Ꝛꝛ(o)Ꝛꝛ

Forsiden er en redigeret udgave af den oprindelige, idet denne udgave af *tractaten* alene indeholder delen om bier.

En liden Tractat / om

BZEX

hvorledis deſtule
le ſkødis.

Tryckt i Kiøbenhavn / aff Enge
Nielsen. 1 6 3 4.

Genudgivet i Hvidovre år 2006
af Gunnar Thygesen

A B C D E F G H I J K L M N O P
a b c d e f g h i j k l m n o p
a b c d e f g h i j k l m n o p
Q R S T U V W X Y Z æ ø å
q r s t u v w x y z æ ø å
q r s t u v w x y z æ ø å
þ=sz þ=tz

A B D E G
H P T V W

Alfabetet i det gotiske frakturskriftsnit samt de initialbogstaver, der forekommer i *tractaten*.

Bemærkninger om udgivelsen

Tractaten udgives med særlig henblik på at være tilgængelig på internettet til fri download.

Afsnittet med bierne er modtaget i fotokopi fra Statsbiblioteket i Aarhus, som hermed takkes for en meget positiv medleven i op søgningen af materialet. Materiale af den art er ellers kun tilgængelig på bibliotekernes læsesale.

Bogtrykket fra 1634 var af dårlig kvalitet f.eks. var sværten mange steder trængt igennem papiret, så teksten fra modsatte side nærmest stod i spejlskrift. Et eksempel herpå er side 1, som viser en uretoucheret bagside af det originale titelblad. En kraftig retouchering var derfor nødvendig, men stadig er megen af teksten påvirket heraf.

Gengivelsen af teksten er her i A6 format dvs tæt den originale sidestørrelse ca 9,5 cm x 14,5 cm ..

Sidetal i bøger var ikke almindeligt på den tid, da *tractaten* udkom, i stedet angav man nederst på siden en såkaldt kustode, som var den første stavelse på den efterfølgende side. Sidetal er af praktiske grunde tilføjet i denne udgave.

Materialet må ikke anvendes kommercielt.

Anden reviderede udgave
Hvidovre, i juni 2006
Gunnar Thygesen

iv

Forord

Denne liden *Tractat om Bjer* er en del af en kalender udgivet i 1634 af magister Niels Michelsen Aalborg, som tillige var forfatter af *tractaten*. Læs lidt om ham bagest i udgaven.

Der er ikke i denne udgave medtaget afsnittene om køer og får, som det ellers er angivet på det originale titelblad. Forsiden af *tractaten* er derfor en revideret udgave heraf.

Lidt om sproget

Sproget har ændret sig en del siden 1634, men med lidt fantasi og viden om den tids skrivemåde går det at læse *tractaten*:

w og v kan stå for u, og u for v, og det gælder for såvel store som små bogstaver.

iu for y men også for ju som fx *siuntes* = syntes, *skiule* = skjule, men *skiude* = skyde.

e for æ som i *Vectere* = Vægtene dvs vagtbier i for j og omvendt samt i undertiden for e som *aleniste* = aleneste og *deris* = deres.

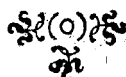
c for k og som g i *lec* = læg og i *oc* = og.

Visse tilsyneladende kendte ord har en mere oprindelig betydning som fx *forleden* som her står for siden (i tid), ligesom ordstillingen har ændret sig noget.

i

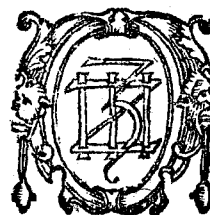
Summaria offver hvís Capítler i denne Bog om Bier förhandles.

- 1 Om Bie-Haffver / huad der wdí Biene
Skader / oc huad dennom förlyfter.
- 2 Om Bie-træ eller Biestocke
- 3 Om Bienis Underholding oc Føde.
- 4 Om Bieverme.
- 5 Om Bienis Feide oc Oprør.
- 6 Hvorledes Bienis Slut oc Wdspæ-
ring förbindes skulle.
- 7 Om Bienis Forsigtighed oc Snilde
Prudentia kaldet.
- 8 Om Bienis Sparfomhed *Temperantia*
Retferdighed *Iustitia*, oc Styrcke For-
titudine kaldet.
- 9 Hvorledes Honnigen skal fraa Biene
tages.
- 10 Om Bienis Forkrenckelse.
- 11 Om Bienis Siugdommer.
- 12 Raad oc Middel mod deris Sygdom-
mer oc Forkrenckelse.

Det

Her efterfølger
En liden Tractat / om
BZER / hvorledis de skul-
le skjødis.
Item Om
Siugdom oc Skrøbelighed
som RZDZ oc SZAZ wnderlis
den angribis med : Hvorledis de ved
Naturlige Middel kunderes-
medieris oc lægis.

Tryckt i Kiøbenhavn / aff Enge-
Nielsen. 1 6 3 4.

Hvert kapitel begynder med et initialbogstav som med mange kruseduller kan være svært læselig, og disse efterfølges af et stort bogstav som fx GVnstig i indledningen i forfatterens "Til Læseren".

En lille ordliste:

Sidenummer i () ved første forekomst.

Aggerverck: agerbrug	(2)
Authoribus: forfattere	(2)
aleniste: aleneste, kun	(26)
Alnebog: alen = ca 0.6 m	(23)
Beblandelse: parring, blanding	(21)
Benedidelse: velsignelse	(37)
daa: da	(4)
fliffue: flyve	(12)
flux: rask	(16)
Forkrenckelse: fordærvelse, skade	(3)
forleden: siden (i tid)	(2)
formelder: sige, fortælle	(10)
formercke: opdage, mærke	(7)
fortere: fortærer	(6)
Gafn: gavn	(2)
gemein: almindelig, sædvanlig	(17)
Højligheden: højden	(23)
hveger: være urolig, vakle, gå frem og tilbage	(14)
Item: fremdeles, endvidere	(6)
Ko-, Kalffvemyg: ko-, kalvemøg	(8)

lange: dvs dronerne	(14)
Liuss eller Lius: Lys	(24)
Politie: ordning, forfatning	(19)
quade: harpiks, klæbrig væske fra knopper og lign.	(11)
stacket, -de: kort, korte, betyder også arbejderbier	(14)
Tiffve: tyve	(14)
tilhobeføjelse: samling, sammenføjelse	(21)
Wdspatsering: udvandring	(3)
Vectere: vagtbie	(14)
xj.: ellefte	(17)
Øxen: okser, kvæg	(5)
aa: å og a som fx i så, på og da	(4)

Yderligere ordforklaringer og kommentarer findes i den til latinske bogstaver omskrevne udgave.

Alfabetet i de gotiske frakturbogstaver

Er indsat bagest i dokumentet.

Om svirrefluer og bier

Læs lidt om disse bagest i dokumentet med reference til originalens side 23 og 24.

Om Bier / Kiør oc Faar.

Til Læseren.

Vnsstig Godhiertig Læser :
Jeg hafver for 42 Aar forleden /
der jeg boede paa Landsbyen oc skulle nest
GVD / end oc aff Aggerverck / søge min
Næring / sammenskræfven aff Latinske *Authoribus* en liden Tractat om Viernis Skid-
delse oc varetegt : Dcefter som jeg nu for-
varendis blandt andre mine gamle Bøger /
opferkommer samme liden Diebog : fiun-
tis mig icke wraadeligt den / (med noget
tilhengende om Kiør oc Faar) at lade pu-
blicere oc wdgaae : end oc andre som med
Bier / Dveg oc Fæ omgaae / til Nytte oc
Gafn. Bedendis det i den beste Mæning
maatte optagis.

mod Solen. Dette hjælper meget til Honning. Thi hvor at Vandt ey er ner / der blifver icke gierne ret synderlig Honnig.

Føde til Bierne / som de drage wdaff / er vel Palmetre oc Olivetre. Men saadanne voxer ey her høst op. Men disse Slags Wrtter skulle mandt gierne haffve wdi sin Diehaffve : som er Lawendel / Timian / Lam eller Wildt / Endiwie / Mercke / Hierzensfryd / Grestar / Lilier / Wedbende / Walmue / Roser / Blindeneller / Senop / Boghvede oc andre saadanne Wrtter som mand kand formerke Bierne mest at henge effter. Et slags Wrtter henge de besynderligen efter som jeg haffuer seet / paa *Latine Cardiacæ* kaldet. Deris Danske Nafn haffver jeg icke endnu hørdt / voxer gierne paa gamle Jordt / er noget ner wdi Stickelsen som hin store Eddernelder / dog Bladene er noget meere kliffet : oc haffuer Blomster noget hvidactig / luctendes saa sterck som *Mar-rubium*. Disse henge Bierne meget efter / saa vel som oc efter Rattioft wrt. Derfor skulle mand gierne hafue saadanne Wrtter ner høst / eller i Diehaffven.

Stedet som Biestockene eller Kuberne skulle ligge / vil *Constantinus* at det skulle vere

Det Første Capitel. Om Biernis Sted oc Sæde : Alvearium eller Apiarium kaldet.

Wil hvilcket Sted som nogen vill hafue sine Bier staaendes eller liggendes / skal flittig indseende vere / at der ei er noget som Bierne skade kunde : men at Stedet er saa bequæmeligt oc stikkelig for Bierne / saa de kunde hafue Lyst der at blifue. Vil jeg fordi wdi dette Capitel korteligen foregiffue / huad Bierne kand hafue skade wdaff : paa det / om noget saadant høst eller i Diehaffverne findes / det daa kunde aldelis wdryddis : Derneft / huad at Bierne forlyfter.

Hvad sem skader Bierne.

I. Wind oc Weir. For denne Aarsag raader *Palladius* wdi sin første Bog / at Diehaffverne skulle vere i det inderste stede aff den store Nafve / wnder oben Himmel / mod Solen / dog saa at Winden ey slar for hart paa. Det er icke wraadeligt / at mand enten setter et smuck høit Berde mellom Biestockene oc Winden : Eller oc planter

4

vere i Øster : saa at de vende i Øster : men høst op i disse Nordiske Lande / er det bedre at de ligge saa / at de Dagen igiennem / vende imod Solen.

Det Andet Capittel. Om Biestockene eller Bie Kubene.

Læst som jeg nu korteligen be-
streffuen haffuer om Diehaffverne / oc huad der wdi kand vere Bierne skadeligt : huad dennom er oc gavnligt : Vil jeg oc nu foregiffue om Biernis deris Huse eller Stocke.

De Gamle Romere plejede at binde deris Bies Hus medt Widier oc Bark aff Treer / Item med et slags Wrtter *Ferula* kaldet / noget ligt Fennickel / oc voxer icke her i Riget : her til toge de Leer oc Romng eller Kalfvemng med Leeret sammenblandet / paa det de skulle vere tette.

Mand bruger oc vel Kuben / bunden medt Widier aff Langhalm / som ere spidse op adt / oc brede forneden oc runde / men ingen hond wnder / andet end en bred feel

N v

som

at Biene de sancke oc sammensette deris Rager wdaff Blomsterne : men Voxet forarbeide de aff den qvade oc Safft som de sancke aff Treene : wdi samme Rager oc Hulerne der wdi / sette de / effter deris wis oc maade / deris Wnger oc Foster / som ere først stikede som temmelig stacket oc ycke Madicker aller Orme med sorte Hoffvider / som vende wd adt paa Ragerne. Honningen sancke de / paa det / de der wdaff kunde hafue deris Spise oc Underholning : oc det sanckes aff Bierne saa vel om Høsten som om Sommeren wdaff Duggen om Morgen betimelig : Dog det Honnig som sanckes naar der Høstis / er det beste.

Det Fierde Capittel. Om Bieforerne.

Iden naar bequæmeligt er for Biene at sverme er / naar de fornemte nogen Dag at vere smuck oc mild. Thi Biene kand end oc fornemme paa sig selff tilforn / førend Storm / Wind eller regn komme skal. Oc derfor giffue de sig wd naar det er smuck tempereret Lufft.

Tegen paa hvilcke mand kand fiende

naar

smukke Kirsebær Tre eller Blomme Tre tet op til hin anden for Bierne / som kand tage op for Wind oc Veir.

2 Dveget oc Fæ / saa som Faar / Geder / Svinn / Øren oc andet saadant er oc Bierne skadelige. Aarsagen / fordi Bierne icke lettelig kand wdaff deris Wld eller Naar sig wdvickte / huor wdaff de hasteligen forfornis / oc givr baade sig sielssve oc Dveget skade.

3 Ond Standt oc Luet / kunde de icke lide / saa som Heste: Sved / Gaafestarn: Jeg hafuer kiendt den Wonde som hafde meere end Hundrede Bistocke. Nois Vier der slunge en Hest ihjel for Vognen: men den anden Hest brød sig løf / rende ad Markken / volte sig saa lenge at hand bleff dem qvit / oc bleff ved lifvet.

4 Slinger / Hugorme / oc det slags Vgler som er formalet paa Ryggen med nogle smaa trinde Cirkeler / oc smaa skinnendes Pricker inden wdi lige som Stierner / hvor wdaff de oc kaldes *Stelliones*. Disse ere oc Biernis Fiender.

5 Item / et slags Fugle som er grøne / *Meropes* eller *Apiastra* / paa Latine kaldet: ere oc saa Bierne skadelige Fiender: Fordi: saa

5

som den med Bierne hafuer staaen paa: oc her wdi hafve Bierne vel haft sin Fremgang.

Men andre almindeligen bruge Stockehuled / lange oc trinde. Men hvor om altingest er / daa skal wdi alle Biernis Husse vel actes disse 4 stycker.

1 At Hulet paa Stockene eller Ruherne ey skal vere for stort / men saare snevrt, paa det der ey skal komme nogen Kuldt ind oc skade Bierne. *Columella* en gammel Scribent vil / at Hulet skulle ey vere store end som en Bie efter anden kunde gaa til lige wd adt. Thi saa kand huercken Slinger / Mus / Torbist / re. eller anden skadelige Dyr komme ind at giøre dennom skade. Om der er tre eller fire saadanne smaa Huler / kunde intet skade.

2 Nois Huler eller Keffver der er paa Wiistockene / forvorden de som bør at vere / skal slutteligen igen klines medt Leer som er til berede med Rømmøg / Ralsvømmøg eller Øremøg.

3 Det tredie som skal actes wdi Stockene / er den orden som de bør at ligge wdi. De fordom Romere gjorde Bencke af steen / oc saa flette paa Siderne at intet Lefvendes kunde

9

saa at de fortere Bierne. Saa kand oc Bie ey heller vel fordrage Svaler / Hundesluer / Strubbetaadser eller Kierfrøe.

Dette er nu det som Bierne kand hafve skade wdaff: Huor effter en huer kand holde sig som hafuer Bie / at Kense sin Bie Haffve fra saadant.

Hvad som mand kand forlyste

Bierne medt.

Naar mand hafuer det wdi sin Wiisshafve / som biene kand hafve Lyst wdaff / oc vere forsørget medt: Daa beholder een sine Bier medt dis store Gavn oc Fordeel

Toende Stycker er fordi fornøden at vere i Haffven. Wand oc Føde til Biene.

Wandet skal vere reent / oc det sødste oc beste mand kandi bekomme / wdaff skone leffvendes Brynde / eller Springe-Rilder opdragen. Oc dette skal vere noget ner hos Biene. Item skulle oc givris et langt brede Kar 2 eller 3 Finger bredt dybt / oc der wdi samme Wandt at lades / oc kaste saa smaa Steene i Wandet som kandi staa noget offven til Wandet / saa at biene kandi staa der paa oc dricke / oc disligeste her paa tørre sig i: mod

6

kunde gaa der op adt: oc huer 3 Føder wdi høyligheden: huor paa de lagde Bieffockene / dog icke for ner hinanden. Saa gjorde de altid longe Bencke / een for en anden / men Bieffockene kunde tilrekte. Men lige det samme kandi vij wdrette medt 2 lange Treer oc Peele at slaac i Jorden / re.

4 Skal oc actes / at huis noget som Bierne imod er / enten det groet wnder eller hos Stockene / daa skal det opryckes: som er *Sebenbaum* / *Wlfvemelet* *Esula* kaldet / *Helleborus* eller *Nysewrt* / *Malwrt* / oc andre saadanne bieffe Wrtter. Item / kand oc ey heller Biene vel fordrage den Luet som kommer fraa Kier oc Dyndepuher.

Det Tredie Capittel

Om Biens Underholdning oc Føde.

A Ristoteles wdi sin Bog / som handt om adskillige slags Dyrs Historier sammen skrefven hafver (paa hvilcken Bog at Alexander Magnus kaaft 480000 Frankke Kroner / som Atheneus formelder) wdi den 5 bogs 22 Cap. Siger

10

N vij

at

Krig Stocken/oc saa kunde de neppelig vnd-
komme. Biene dræbe vnder tiden med deris
Brods Skarphed store Diur oc Bester / Nu er
en Nest ihjelslunge aff Bier/ nu atter igien
et andet Diur: dog Kongerne eller Høf-
dingerne aldrig stinger eller lade sig fortørnes:
Item/ er end oc aarsag til Krig mellom Bie-
ne / naar dennom føde fattes. Thi da giff-
ue de sig vdi paa dem som ere nest ved haan-
den / oc med mact vil dennom deris berøfue:
oc dog ingen aff begge Parterne giøre Bec-
terne som holde paa deris side / nogen Skade.
Vnder tiden Krie de for denne aarsag / at hver
Konning vdfalder sine Vndersaatte: Vn-
dertiden at de ey kand forliges oc forenis om
hvis Blomster inddrages:

Til det Andet. Denne Stik holde oc Biene
(siger Aristoteles) At de alle tie stille om
Morgenen / indtil saa lenge at een aff dem
opvecker de andre oc hiker de andre met tu el-
ler tre raab: oc saa sliffue de alle vdi / en huer
til sin gierning: oc naar de da komme igien
storme de ideligen vden for / indtil saa lenge
at een lader sig see her oc der om de andre at
gaae til Seng: oc der med tie de alle stille.

Til der tredie. Daa er tvende maader
ved hvilke de stilles oc lade det Krigs Mod
falde

naar Bie ville Sværme beskriues aff Var-
rone twende.

Et er dette / naar der nogle dage oc be-
sonderligen nogle Aftener tilforn henge vdi
klunge vden for hulene / saa som Vjndruer
eller Klaffer / den ene ved den anden. Et
andet / naar de nu vil giffue sig an / giffue de
besynderlig stor lyd fra sig / lige som Solda-
ter naar de ville vdi Krig. Plinius lib. 11.
Cap. 10. Skrifuer: Naar Biene vil flytte / hvi-
ris nogle dage tilforn inde i Stocken en seer
oc besynderlig lyd / oc i to eller tre dage sliff-
ue der gierne nogle saa vden for hullet paa
Stocken. Naar de nu ere sandet / saa sliffue
de bort. Huer med sin Vise eller Konning/
Oc om saa skeer at den mindste hob søger
hen til den største / da bliffue de gierne sam-
men / Men dersom Kongen eller Visen vil
følge med / da stinge de hannem ihjel.

Men Sværme Biene / da kand mand
beholde dennem ved de Vrter som giffue sad
oc lystig smag oc luet / blande hvilke besøn-
derligen aff de gamle loffuis hiertens fryd /
om Stocken huor vdi mand vil indsamle
Sværmene / her med gniess: Item beholdes
de end oc saa ved den Klang som it Messings
becken gisuer fra sig naar mand slar der paa
enddog

15

12

Det 7. Capituel

Om Bienes Forsigtighed oc Snildhed / Prudentia.

Tre Synderlige Dygder kande Bie-
ne loffues aff:

Som er 1 Forsigtighed oc Snildhed.

2 Sparsomhed.

3 Retferdighed.

4 Styrcke.

Bienes Forsigtighed oc Snilde vdi
deris Gemein Politie oc Husholding kand
vel actes. Thi dette er jo Forsigtighed vdi
Politie oc Verdslig Regiment / at mand
kand holde vdi alle stycker en almindelig
oc tilfelles Fred oc Samdrectighed. Det
seer mand oc hos Bjerne: Deris Børn oc
Unger hafue de alle tilfelles: deris Huse
hafue de tilfelles: deris Love hafue de til-
felles: Deris Federneland oc Sted hafue
de oc tilfelles med hver andre: Saa at de
forsigteligen føre oc forstaae alting til nytte
oc gemein Gavn.

Vdi deris Oeconomia oc Hushol-
ding sees Snildhed oc Forsigtighed: baade
naar de arbeide oc ererolige. Thi naar de
ere stille / daa holde de sig alle stille. Vden
de

19

salde. Det ene: Om mand kaster flux stoff
iblandt dennem naar de kvisis / ved dette
Middel stillis de ey alleene tilfreds / men end
oc saa beholdes saade ey sliffue bort. Colu-
mella skrifuer at naar enten een eller fleere
Sværme er wens oc kiffactig med hin anden/
da sprees Modet paa dennem / enten at
mand kaster stoff iblandt dem / eller Midt/
Honningvand / eller anden saadan sødacti-
ge vedste. Thi vdi saadanne sød Tingest
som med deris Natur stemmer ofver it / Sa-
ctes de letteligen. Den Anden maade ved
hulden de stilles naar de ere vrede / er / at
mand gniess sine Hender medt hiertens fryd-
voss / oc saa fætteligen indsticker Naanden i
blant Biene naar de ere kommen thil sede / oc
udløger Kongen eller Visen / oc dræber
den som stemmest er oc størst aarsag til den
oprør. Thi act / at naar de bliffue Oprørt /
da er der gierne tvende Konger / oc den eene
part holder sig til den eene / oc den anden til
den anden Konning. Naar de daa ere træet
te saa flytte de sig gierne i to eller flere haa-
be. Vilt du da hafue dennem sammen i een
haab / saa smør eller gniess haanden / Som
sagdes (thi da giøre de dig ingen Skade) oc
ledd den slemmeste Konning eller Viss / som
haf-

16

enddog det er tvivlst om Biene ved samme
Klang sanctes vdi hob/ enten aff den Lyft de
hoffue aff samme Klang/ eller oc aff den fryet
ocredsel som de der vdaß faae.

Det 5. Capittel

Om Bienis indbyrdis Feide oc Krig.

Indertiden hender det sig/ at
Biene Feide oc Krie mod hin anden
Vdi saadan Kamp skal actes disse 3 stycker.

1. Aarsag til Krigen
2. Tegn huorvdaß mand kand formerecke
om de ville kiffuis
3. Hvorledis de kunde stillis til freds.

Til det Første. Aarsagen huorfor at
Biene vnder tiden Feide mod hin anden / er
Vifens eller Kongernis vsamdreectighed.
Her kand mand see at denne Homeri Sen-
tens er vif oc sandrue:

Mange Herreri et Rige

Er ey gaar: men een tillige.

Aristoteles skriffver / at der fødtes vel
Sex eller 7 Konginger vdi een Biistock. Dog
er endnu mange andre oc affkillige aarsager
huor-

Hvorfor at Biene offte foraarfagis til Krig/
saa vel vdi een Stock indbyrdis mellem hin
anden/ saa som fremmede. De lange oc v-
duelige leggis vnder tiden for Nad aff de sta-
ckede oc duelige: Huorfor de stackede staae
effter at vdsage de lange slet fra sig: oc/ om
de stackede vdi saadan. Jact beholde Sepr-
vinding / Dømmis denne Svarm at være
den beste/ men huus de lange allene bliffue i-
gien/ saa leffue de aarckels oc giøre inthet
got: Ja de end oc saa forgaae aff dem selff.
Gode Bier Studer paa det flittigste/ at inden
Stocken ingen aff dennem dræbes eller om-
kommes; oc om nogen end inde omkommer
saa dragis den dødis Corpus eller Cadaver
vden for. Der iblant Biene som kaldes Liff-
ve/ giøre skade baade paa sine egne oc paa
fremmede Rager: Oc om de end kunde skiu-
le sig/ da gaa de vel straffen forbi: Men hvis
de fanges/ da vndgaa de icke med Liffuet.
Dog kand de huercken lettelligen skiu-
le vndkomme. Thi der ere vdi huer Vep oc
bigang inde i Stocken/ de som ere sticke-
de til Custodes oc Vectere/ at huus Lyffven
hand kand end stiele sig gennom disse Vecte-
re/ daaæder hand sig saa moer at hand kand
icke vndflyffe/ men hveger her oc der om-
kring

hafuer et bredt Lif oc seer ilde ud: Men den
som skinner med smaa gule Spetter er den
beste.

Dette maa nu saa korteligen være sagt
om Bienis indbyrdis Kamp oc Oprør: Ef-
terfølger.

Det 6 Capittel.

Hvorledis Bienis Fluct oc Vds-
spakering skulle forbiudes dennem.

Plinius skriffver vdi sin xj. Bogs 20 Cap.
At naar Biene hafue fulddrefven deris
Gierning/ oc vdlagt deris Vnger/ pleje de
at holde en gemein Øvelse oc *Exercitium*/
Spaker hen wd fraa Stockene/ gifve sig
flux op i Veiret/ snurre omkring lige som
vdi en Kreg eller Cirkel: oc saa komme vn-
dertiden igen tilbage til deris Madt.

Saadan en Fluct oc Vdspakering
kand holdes tilbage ved 3 Raad oc *Remedia*.
1 At mand stæcker stjælet paa hannom som er
her mest Aarsag til/ det er/ at mand rycker
Vingene aff Viften/ (huilcke dog aldrig
siden vore wd igien.) 2 At mand tager et
førstføds Kalfsvemng/ oc smider omkring
hu-

Hulet paa Stocken som de hafue deris wd
oc Indgang. 3 At mand holder omkring
Stockene/ skøne velluctendes Vter oc
Treer/ om huilcke tilforn i det 1. Capittel
rørdt er. Dog vil jeg her effter skriffue et
almindeligt Register offver saadanne V-
ter som Biene forlystes wdaff/ oc kand len-
ge holdes ved maet at de icke flye bort.

Nogle Vters Nasne/ huilcke som
gierne skulle plantes i Vie-Naff-
ver.

Timian/ Salvie/ Ysop.

Endivia.

Hiertensfryd.

Grestkar.

Lilier.

Wedbende.

Walmuer.

Blindeneller.

Cardiaca.

Diornello

Pors.

Jernvort.

Senop.

Doghvede.

Træ som skulle set-
tes i Viehasver.

Rosentre.

Ind.

Aln.

Gran.

Peretre.

Torn/ besyn-

derlig Engel-

Torn oc Vin-

ber-Torn.

End een maade vil seg her vnder skrive / hvorledes mand sielff kand / vden Bie oc verne forarbeide sig dennom. Hvilkken Form oc Maade af *Democrito* oc *Varrone* er antegnede. Det staar til forsøggelse huad sandt er.

Lad dig bygge et Hus / som kand vdi Nøsligheden oc Bredden vere lige / hen ved 10 Alnehog / med lige oc jefne wegge. Der paa gjør en Dør oc fire Vinduer / et Vindue paa huer Veg. Vdi dette Hus sør ind en Tyr eller Staud / som kand vere 30 Maaneder gammel / oc vel sund / secd oc til pass. Der effter / bestil nogle unge Karle som her inde kand slaae den Staud med stærcke Knipler / saa hart oc saar at hand dør der aff / (dog ickon sacte i førstien) oc Veenene med Rødet bliffue knusede. See oc vel til / at der bliffuer gandske intet aff Blodet inde i Husedt hof hannem : thi aff Blodet bliffuer ingen Bier. Saa tilig som Studen / eller Tyren / er død / saa lad tilstoppe alle de Huler som er paa hans Liff / Vsen / Mund / Nesebor / Ørne / affter til / oc vnder som Vandet haffver sit Lob / med smucke huide Klude / som vdi varm Veg ere idyppede. Derneff / saa gjør et Strø-
else

23

Det 9 Capittel.

Hvorledes Honningen skulle
tages fra Biene.

Wdi dette Capittel skal aetes fire Stycker. 1 Redskab eller Instrumentet at tage Honningen fraa dennom medt / som er it Træ eller Jern temmeligt langt / oc paa den yderste ende giort som en Skomagers Klaffue eller it Lørrejern / dog bøjet ned paa Skaffet oc det Bredejern trindbøjet. Saa der med kand Honningen eller Honningkagerne affskieris / vdrages eller vdskrabes.

2. Tegen huor aff mand kandt fiende naar Honningen skal tagis fraa / er : naar Stockene ere fulde / oc Biene inde brumle oc storme / oc Ragerne Siunis at vere offver tagt medt Honninghinde. Somme meene oc at mand skulle ickon tage de Nie Partier fraa dem / oc lade dem beholde den Tiende Part. Thi der som mand tager det alt / da var befrøttendis at Biene skulle vndslip.

3. Maaden at vdtage Honningen medt er denne. At mand skal vdi Droppe thal
offver.

27

de som ere forstickedet til *Custodes* oc *Beetere*. Naar de arbeide / daa haffue de forsticeligen tilsticket huer sit Embede. Thi blande de Elbste / daa er en Part inde i Stocken / hvor at somme sette Ragerne bode til de almindelige Bie oc til Kongen : Andre wdaff de Gamble som ere inde i Stockene / legge Wnger wd. Oc er det vnderligt med Dienes Fødsel / at de ere først smaa Madicker eller Ørne som ingen Vinge haffue (vden Visen : hand fødes med Vinge) Derneff bliffue de smucke huide med sorte Hofvider : oc for det sidste / brydes Hinden (som Skalen aff Egget for en Fulerunge) oc saa wdkomme en heel Svarm. Oc saadan deris Fødsel oc Vndfangelse fraa første oc til enden / at de da bliffue fuldkommen Bie / vatter vdi 40 Dage. Dette er sestet vdi en Raads herres Viehafue til Rom / hvor at hand lod gjøre oc berede et Vikar aff klart Lyctehorn / for diß ener at hand bestedentlig saadant see oc fortelle kunde / som *Plinius* vdi sin 11 Bog formelder.

Andre wdaff de gamble Bie som ere inde i Stockene / forarbeide Honningen / oc sette den vdi sin visse sted oc sede. Saa ordentlig vide de at skicke sig.

Jij

Item

20

else aff Timian / oc leg Studen eller Tyren paa / med alle sine fire beene vndt op adt. Gact saa wdaff Husedt / oc luct tet til alle Vinduer oc Døren : stryg tet til alle vegne paa Døren / Vinduene oc alle Restver med sei Leer / saa der kommer intet Weer ind. Vdi den tredie Wge skal mand igien oplade det altsammen / at Luff oc reen Lufft kand indkomme. Hvis Lufften oc Vinden er forstreck / saa skal mand tette det Vindue som Vinden staar ind adt. Men seer mand nu at Materien er blefsen lefvendes / oc nu haffver Lufft noch / saa skal mand atter tilslutte oc bestryge tet med Leer som tilforn. Effter 10 Dage / saa lad det atter op / saa finder du mange Diesverne siddendes offver hin anden / oc wdaff Studen finder du intet meere / end Hornene / Benene oc Naarene. Mand siger / at Kongen fødes wdaff Hiernen / oc de andre Bier wdaff Rødet. Wdaff Margen kommer vel Konninger / men de wdaff Hiernen beholde Regimentet. Dette maa nu vere om Dienis Fødsel / Rydskhed oc Afholenhed.

Dienis Keiserdighed sees wdaff den observantz oc Dienistattighed / som de deris Herre oc Konning / Visen / gifver oc be-

Jv

vifer.

24

Item: Wdaff de eldste / er oc nogen: sat til Vettere oc Portener / blandt hvilcke somme skal vare for Regn oc Storm: somme tage mod de Wnges byrde / oc dennom leste oc formindste arbeidet: Andre driffve bort Drimse / Visper oc andre skadelige Fluer.

Men de wnge ere almindeligen wde i Marken at hente hiem Blomster / Dug oc andet huad i behoff gøris. Thi efterdi de ere wnge oc raske / saa kunde de oc med store lyst wdrette det største Arbeid. Oc hvo er fordi nu / som ei maa forwondre sig paa det lidet Creatures store Forsigtighed oc Enildhed?

Det 8 Capittel.

Om Bienis Sparksomhed *Temperantia*: Huor oc om deris Fødsel. *Retferdighed Justicia*: Oc Styrcke *Fortitudine*.

Bjerne besynderligen for andre Creature ere sparsomme oc kyske. Thi de føde forwden al Naturs tilhøbeføjsle oc beblandelse: Hvor er vel at betencke den wonderlig Waade som de fødes ved. *Aristoteles* skrifver / at de tage Seeden aff

21

viser. Thi / de icke alene alle er sambrechtige indbiurdis mellom hin anden / naar Wisen er vel til paf (som *Virgilius* siger: *Rege incolumi mens omnibus una est Amisio rupere fidem*. Det er: Om Konningen eller Wisen hof Wiene er fridst oc sund: saa haffve de alle it endrechtigt Sind oc Mod: Er hand borte fraa dennom / saa holde de ingen farve men bryder all troe oc loffve) men end oc saa holde hannom i stor Act oc Ere / efterfølge hannom som Svenne sin Herre / hafve flittig vareteet paa hannom. *Plinius* skrifver wdi sin 11 Bogs 17 Capittel: Hans Folt beviser hannom (siger *Plinius* om Wiene oc Wisen) en offvermaades Lydighed. Den gandske hob oc swarm / henger sig om kring hannom / som en fast Vold oc Mur at beuebne hannom / oc ej tilstedet at hand for nogen maa kontime til siune. All den Tid oc Stund de andre ere wde at arbeide / daa gaar hand om inde i Stocken / som den der skynder paa at arbeide: dog hand er selff frie oc ledig. De ere alle om hannom / som noge Draventer eller Vettere. Naar hand gifver sig wd / daa er en hver deris største Lyst oc Arbeid / at de kunde vere hannem nest. Item / tretner hand / daa føre de andre

25

aff Blomsterne i Marken: oc naar de hafve hinde hensadt wdi sit sted / saa ligge de der ofver / lige som en Ful paa sine Eg: oc naar det er daa wdlagdt / kommer her frem en liden Madick eller Orm / som ligger kringbøjet i Honnigkagen: Huilcken siden i fremtiden / ved sin egen krafft / reigser sig oc bryder wd / eder wdaff Kagen / oc siunis lige som hun skulle holdes af Kagen. Dog Kongen eller Wisen / naar hand fødis / blifver ei der først en Orm wdaff / saa som de andre / men hand strax fødes en fuldkommen Die med Winger oc alt. Vil oc nogen tage Høfvederne aff de smaa Orme som saa fødes / før de saa Winger / daa forterres de aff Wiene / lige som det var nogen anden deris Føde oc Underholdning. Item / er oc Bienis alder wdi det allerlængste / hen ved 9 eller 10 Aar / der som varme Lande er. Men hof of er det icke gaffnligt / at holde Wiene saa lenge: ei kand de heller letteligen leffue saa lenge hof of / som de der her wdi ere forfaren / meene.

Merck dette om Bienis Fødsel. Huo som vil / at de skulle sancke meget Honnig / oc legge mange Wnger paa / saa saae vel Salvie oc Isop hos Stockene / at de der aff land drage: siger *constantinus*. End

22

dre hannom paa deris Skuldre oc Rygge: er hand nogen steds faren wild / daa lucte de hannom op igien: Huor hand setter sig / der flaae alle de andre deris Leir. Item / huad Retferdighed de holde mod deris Herre Konning / gifver icke aleniste tilkiende den sorg de ber for hannom om hand blifver borte: men end oc saa / at de alle sette deris Liff i fare for hans ene Skyld. Aarsagen hvorfor de bevise deris Herre saadan Tienistactighed / fører *Aristoteles* en hen til hans Mæstet oc Veldighed / men til hans egentlig Natur. Thi hand er som en Mand / oc alle de andre Bier som Qvinder. Derfor hvis de hannom en hafde / saa var det met alle de andre forlorne verd. Derfor saa elste de hannom som deris trogisne ecte Mand.

For det Sidste om deris Styrcke: daa ere de her wdi saa frimodige / at de icke spare deris eget Liff / men friligen gifue sig aff all Styrcke oc mact mod deris Fiender / saa at de før skulle sette Liffet til / end

at de skulle gifve taff.

22(0)25

Det

26

den steds huor bart er: Tag oc lidet der aff i Munden oc blef en gang eller Fire ind paa Biene. Derneft tag en Potte med gloende Kull / leg tør Roemsg der paa oc still det for Indgangen / lad Røgen gaa op i Rurfsen eller Stocken: siden tag Potten hen / oc berøg dennom oc wdén paa / stier saa Honnigen aff / som sage er.

Det beste Honnig er gennem skinnendis / oc guld farffve / oc glat naar mand tager der paa: Naar mand tager det / saa er det sejt oc henger aff hin anden som en stet Traa der er wdén Knuder. Dette maa mand friligen ede raat. Men det onde Honnig skal siudes oc skummes: saa bliffver det oc got.

Det 10. Capitel. Om Bienis Forkren- ckelse.

Biene Forkrenckes i Treende Maader 1 Naar de sticke broden bort. 2 Naar dennom fattis Honnig. 3 Naar dennom nogen Siugdum til kommer.

Til det første: Biene forkrenckis oc dge / naar de sticke deris brodt bort: Aarsagen

31

Det 12. oc Sidste Capittel. Raad oc Lægedom mod Bienis Forkrenckelse.

Esterdi at Biene wdi tre maaader forkrenckis oc fordersvis som sage er: er fordi oc saa trende slags Lægedom som brugis skal: huer Lægedom eller Raadt mod hver Forkrenckelighed.

Først / naar Biene sticke / daa er ingen raadt til Liffvet / med mindre endt broden med Bienis Indvoldt land gandske oc heel wdtages.

Derneft naar Biene stier nogen affbreck paa deris Honnig aff skadelige Diur / daa skal brugis disse Raadt

1. Naar Honnig skal fraa tages om Høsten / daa skulde de lade dennom beholde de in Parter / oc maa enten tage fra dem den tredje Part: eller oc lade dem beholde det altsammen til Vinter Føde.

2. Nuad smaa Fule eller smaa Orme oc skadelige Diur som ere i Stockene / skulle dædis oc øddeleggis: oc all deris med følgende Fædre / Dræck / Indvold / oc gandske Corpus wdsøris.

3 Om

offver dyfte Biene med Vandt lige som det Regnede / saa at de lande fly wdé til den yderste ende i Stocken / derneft gisre Røg ind til dennom aff *Galbano* (som findes paa Apothekerne) eller aff tør Kalffve eller Roemsg. Thi huis di en tilforn ville flye fra Hennigen: Saa flye de da fraa den ne onde Luct / hen i den fremmeste Ende af Stocken / jaa een Part henger runt i oc saa wdén Stocken / *re. Plinius* giffvet oc det samme med *Columella* tilkiende.

4. Liden naar det skal tages fra. *Virgilius* medt *Aristotele* meener / at det skal ickon tvende gange om Aaret tages fraa / som er om Høsten oc Vaaren. Men *Varro* oc *Plinius* dømme at dennom skal Honnigen fraa tagis tre ganger om Aaret / som er wdi May-Maanet. 1. Den 30 Dag efter de hafve svermit (her aff land vi dømme / at de langt føre sverme wdi de varme Lande som *Plinius* oc *Varro* hafve veret / end hos oss. Thi der / siger de / skal mand tage det fra wdi May-Maanet / oc daa skulle Biene hafve svermet 30 Dage tilforn / hvilket skulle veret sidst wdi *Martio*, eller først in *Aprili*. Men her wdi bore Lande / sverme de ické før end sidst wdi *Majo* eller først

28

sagen er: Naar de sticke / daa henger gierne Indvollen ved Broden / oc Biene wndfomme ické / medt mindre endt de maa lade indvollen medt Brodden til bage igien efter sig. Oc huorledes skulle det Diur kunde bliffve vidt / som hafver mist sin Indvold?

Til det andet: Naar dennom stier af skadelige Diur nogen forfang paa deris Honnig / da forkrenckis oc Biene / oc legges øde. Sadane Diur er

1 Et slags skadelige Firben medt skinnendis Bricker paa: Om huilcke før er røret.

2. Siridzer: eller Forekylinger / i Jylland kallis Offventider eller Offven Fluer: paa Tydske *Nymken* / oder Grillen.

3. Hveffser / Brimser oc Humbler / huilcke Humler oc vel sette Rager bode for sig sielfuer / oc med biene / dog sette de enten lidet eller intet Honnig. Findis der oc nogle store Vie i Stockene / som ere aldelis wduelige oc forthere de Duelligis Arbeidt / dem landt du saaledes fordrifve:

Om en silbig Afften / tag Tectet aff Rurfsen / oc vrede dennom vel medt Vandt / at Vandet staa her alle vegne omkring oc tæcke saa Rurfsen til igien. Om Morgenhen saa tag op igien / saa finder du

32

S

alle

først i *Junio*.) Derneft / Sommer Honningen tages fraa ved den 13 eller 14 *Julij*: nemlig 30 Dage efter Solhverff / som fkeer den 12 eller 13 *Junij*. Den tredie gang hen ved den 13 eller 14 *Novembris*. Men Vønder / som i Slaane med Die omgaaes / oc de som Die best lyfkes med / tage gemeinlig een gang honningen fra dennem om Aaret / som er / først om Vaaren. Thi naar de ere offverfødt om Vinteren / oc daa om efterkommendis Vaar haffve flux Honning til offverlob / Saa kand daa vel den største part aff saadant offverlob dennem friligen fraatages. Oc saa ere de siden saa meget diß villigere at sandte meere om tilkommendis Sommer / naar Stockene er dennom rumme oc ledig for: dog nogle tage 2 ganger.

Enddog jeg nu korteligen haffver vdi dette Capittel foregiffen om Tjden oc maaden / naar orved hvad Maade Honningen skal fraatages: Saa vil jeg alligevel endnu vnderkrifve *Constantini* meening om samme Stycker.

Constantini IV. Meening / Hvorledis mand skal bestøere Diestockene. Som var til ved 680 Aar efter Christi Fødsel.

Den

29

alle Humblene hengendes vdi Tættet: thi de ere gaaen hen efter Vand. (efterdi de artet at sølde sig med Honningen, daa blifve de flux heede oc tørstige). Siden mot du gøre med dennom huad du wilt / saa at der ingen vndkommer. De ere større end Biene / hafve oc ingen Brod / oc er altid i Diefurfoen aldelis vngtliche.

4. Orme som voxer oc fødis aff gamble Raadne Tre: Huilket er vel at mercke / at Diestockene ere icke formegit ormeftungne oc orme edne.

5. Edderkopper / naar de saa offverhaandt oc vefve formegit aff deris Spindelvefve / da døde de Biene paa det sidste.

6. Et slags sinna Fugle som lade sig gierne tilsiune mod Ljus oc Ild / *Papiliones* kaldit paa Latine / Disse ere oc megit skadelige. Thi de icke aleniste forhøere Vøxen / men end oc saa lader inde i Stocken efter sig deris Skarn / hvor wdaff sinna Orme fødis som legge oc Biene øde.

7. Torbijster eller Torbagger / *Scara-bei* kaldit / &c.

Det II. Capittel.
Om Biernis Siugdom.

Nar:

33

S En beste oc beqvemeste Tid at bestiere Stockene / er vdi Majmaanedes begyndelse: Den anden naar Vindruerne ere tidige: Den tredie mit vdi Octobri. Mand kand icke lige bestemte dage forskrifve / men mand maa see naar Raagene ere fulde: Naar mand stier for megit fra dennem saa blifve de tvillige / oc øde op det offverblefne / oc siden døe aff Hunger Derfor vdi Vaar oc Sommer / skal mand lade dennem beholde den tiende part aff Honningen. Men om Vinteren skal mand icke tage meer fra dennom end den tredie deel oc lade dennom beholde de 2 parter. Saa blifve de vel til freds oc hafve spise nock.

Naar mand vil bestiere, saa skal mand Ryge vnder deñom om de ere i Ruber / eller bag til om de ere i Stocke / med tør Roemng oc der med drifve dem alle til it sted.

Huo der omgaaes med Bier / hand skal bestryge sine Hender med vild Rattcofsaft / saa singe ey Bier hannom: Eller tag *Fennum Grecum* Griekist - Høe / stød det til Meel / tag der til vild Rattcofs - Safft / oc lidt Olje / rør det vnder hin anden / indtil saa lenge det blifver tykt som Honning / der med bestryg Hender oc Ansiet / oc anden

30

M Arfagen til Biernis Siugdomer som deñom paa komme / er wdaff den første Føde oc Vnderholdning som de samle først om Vaaren ind. Thi de da / som om Vinteren haffue lid Hunger / ere saa graadige offver de grønne Vrter / at de fortøere alt huis forekostier / saa snart det dennom er skadeligt / saa som det dennom kunde vere gavnligt: oc naar de fortøere saadanne Vrter (som er *Esula* / Volffsmelck paa Tydsk kaldet / oc voxer blandt Korn) til offverflodighed, daa saa Biene bugløb der af / oc snartligen døe: wden der føris Raadt til it tide.

Tegen paa huilke de funde fiendes / om saadan Krankhed ere blant dennom / ere 1. Deris rette Naturlig Farves forvandling.

2. De ere flemme oc magre

3. Naar de døde beris mange wden for Hulet.

4. Naar de ere inden for bedrøffvit oc enten thie aldelis stille / eller hafve anden vledvanlig Snur oc Liudt.

Kij

Det

34

Om nogen vdaß bise fem Sidste Slags
blandes med Honnig Vandt / oc de dette
fortære / daa kunde de bliffve vede.

Hvo Lyst hafver til at læse meere om bier/
da hafver Johannes Colerus her om skref-
vet en skøn lang Tractat vdi sit Calenda-
rio Oeconomico i den XIII Bog / fra det
CXII Capittel / indtil enden af samme bog/
er 36 Capittler: Hvort jeg vil hafve læse-
ren henviist. Och her med ende denne Tractat.

Den vise Salomon i Ordsprocks Bogens 27
Cap. v. 23. raader huer Husholder / at hand skal
tage vel vare paa sine Faar / oc hafve omhyggelig-
hed for sin hiord. Thi huad Gud gifver af Jordens
grøde / oc af Fæis oc Qvegets For merelse / det er
den ræstferdigste maade til at samle Rigdom: hvor
vdoßver ingen forfordeelis / oc inge skier nogen skæ-
de. Dog vil Gud / at mand osver Fæet oc Qveget
skal hafve god skidselse oc varetegt. her ved samle-
de Abraham sin store Rigdom: oc Patriarcherne
oc deris Børn vaare Hyrder oc rige Mænd: oc derfor
tilstrefve Guds Benedidelse som hand gaf af Jordens
grøde / Qveg oc Fæ / all deris rigdom. Labans Hiord
vorte mangfoldig til / formedelst hans Eieneris / den
konge Jacobs Gudelighed oc flittig Omhyggelighed oc
skidselse for hiorden. Derfor skal ingen lade haans
ligt om / at her end oc om Fæis oc Qvegets
varetegt skrifvis.

37

Om

Om svirrefluer og bier

Det, der har givet anledning til myten, om at man kan skaffe sig bier ved at slagte en okse og lade den rådne, som det er beskrevet i »Det 8. Capittel«, er dronefluens (*Eristalis tenax*) slående lighed med honningbien og især en drone både i udseende og flugt.

Den er meget almindelig og lever vidt udbredt i kolde såvel som varme egne af kloden. Den kan træffes flyvende fra marts til december i haver, hegn, skove, plantager, klitter og heder. Forårspopulationen er ret lille.

De fleste kommer trækkende hertil i juni og juli, således at populationen er størst i august og hen på efteråret.

Dronefluen hører til svirrefluerne, hvoraf de bedst kendte nok er de gedehamslignende fluer, der kan stå helt stille i flugten, men som pludselig svinger ud til en ny position. Disse gedehamslignende svirrefluers larver lever af bladlus og er dermed særdeles nyttige.

I øvrigt er der alene her i Danmark op til 270 kendte arter af svirrefluer, som lever af blomsters nektar og pollen, og dermed er de gode bestøvere. Dronefluen larver lever i et for os ulækkert miljø som f. eks. i kloakvand, forurenede pytter fra møddinger og gylletanke men også i vandansam-

38

Herfra stammer den oldgamle myte, som var kendt helt tilbage i det gamle Egypten, og som bl.a. er blevet videreført af de antikke forfattere som f.eks. Varro og Democritos.

Årsagen til myten blev først opklaret omkring 1880.

Kilder:

»Vilde dyr i hus og hjem«, 1999, GYLDENDAL, (Tidligere GAD's forlag),

»Danmarks Svirrefluer« af Ernst Torp, 1994, Apollo Books,

samt venligt svar fra associate

professor Thomas Pape, Zoologisk Museum, København på forespørgsel over internettet.

Om tractatens forfatter.

Forfatteren er utvivlsomt udgiveren og magister Niels Michelsen Aalborg selv, som påvist af kultursociolog Bjørn Andersen ud fra kalenderens udgivelsesår og magisterens år som præst i Skåne, der er overensstemmende med de 42 år nævnt i forfatterens »Til Læseren«.

40

linger i fodertrug og forrådnende træ, kort og godt, i vand forurenede af organisk materiale, som de lever af.

I forurenede vandløb og søer hæmmer de udviklingen af sygdomsfremkaldende bakterier og forbedrer dermed området sanitære forhold.

Dronefluens larver kaldes rottehalelarver på grund af det op til 10 cm lange teleskopagtige og halelignende ånderør med hvilket de kan nå op til overfladen af det iltfattige vand og få luft.

Rottehalelarver afslører sig i det grumsede vand ved at ånderøret, som har fine fjeragtige hår på enden, får vandets overflade til at danne en lille bule. Når de skal forpuppe sig kravler de op til et nogenlunde tørt sted undertiden i forstuer, kælder- nedgange og lignende. Puppen, som er langagtig ægformet og grå/brun, har stadig det halelignende vedhæng og får dermed en vis lighed med rotter i miniaturestørrelse, hvorfra de har deres navn.

Dronefluens larver er også fundet i ådsler, specielt i sådanne, som har ligget i meget fugtige områder. Der er ikke tale om at, dronefluellarverne lever af ådslet som sådan, men de ernærer sig af den bakteriesuppe, som samles i større ådsler, f.eks. i bughule eller brystkasse.

Når de så klækkes via puppestadiet kan de lige- som fra mødding- og gyllepytter optræde i store mængder.

39

Man kan få indtrykket af, at forfatteren havde større kendskab til latin, tysk og antikkens forfattere end til praktisk biavl.

Men man må ikke tage fejl af ham. Han var en lærd mand, der søgte til de tilgængelige videnskabelige kilder, der var til rådighed dengang. Han var en flittig skribent af litteratur af højst forskellig art bl.a. økonomi, herunder regnedes biavl, som op gennem middelalderen og senere regnedes for en meget vigtig syssel.

Usædvanligt dengang var, at han skrev om disse emner på dansk. Han var præst og provst forskellige steder, om end med et afbræk i karrieren, idet han grundløst på baggrund af en teologisk afhandling blev anset for kætter af den lutherske teologi. Hans kendskab til biavl stammer sandsynligvis fra agerbruget drevet fra præstegården, som det var sædvane på den tid.

Han har søgt de bedste kilder til viden om bier, som var tilgængelig på den tid, idet antikkens forfattere af værker bl.a. om landbrug, naturvidenskab og økonomi var i høj kurs og regnedes for autoriteter.

I virkeligheden fortjener han agtelse på linie med vore dages konsulenter, der ligeledes øser af den tilgængelige viden.

-oOo-

3. Om Voren oc Sommeren Skulle
saadanne Stoecke hafues flittige indseende
til / hver Maanen tre ganger / oc vindstibe-
lig røctis.

4. Skadelige oc forderffuede Stoecke /
Skulle slet borttages oc vndryckes.

5. Met fersck rindendis Vandt Skulle de
kølnis oc offuer dyftis.

6. Skulle de med Figen eller Honnig
Vandt vnderholdis oc bespises.

For det Sidste mod Vienis Krankhede
oc Siugdom ere disse raadt.

1. Galbani Røg til dennom.

2. Honnig med tørre Roser eller støt gal-
la blandit / oc i Rørstraa indlat. (Men det-
te Raadt tien icke her : Fordi saa her ere ic-
ke saa store Rørstraa som vdi Italien / hvor
adt de ere saa store at mandt kand rumt sticke
der vdi en Lommel Finger : Men her ere
de ey saa store at en Biekunde der ind krybe)

3. Gallas støt til Pulver.

4. Tørre Roser oc støtte.

5. Vin soden ind paa den tredje deel.

6. Thymian.

7. Agerun / (*Centavrum* / paa Tydsk
Lamscnt Gulden kaldet.)

R iij

Om

36

Lidt om hans navn.

Niels Michelsen Aalborg

Således blev hans navn trykt på hans tid i det gotiske frakturskriftsnit. Transskriptionen gennem tiden af frakturskriftsnittet til vor tids almindelige anvendte skriftsnit, kaldet antikva, har givet forskellige resultater, så endelsen i Michelsen nu kan findes i forskellige variationer: Michelsen, - ssøn og -zøn. Tillige findes også Mikkelsen.

I bibliotekernes søgetjeneste bibliotek.dk kan man mest praktisk anvende søgeformen Aalborg Niels Mi? hvorefter man klikker på "Slå forfatternavn op i register". Dette giver søgemulighederne efter den litteratur af ham, som er tilgængelig på forskellige biblioteker.

I denne udgave er valgt Michelsen, som er den nutidige form, der kommer nærmest hans egen version af navnet.

-oOo-